

5^e publieksavond op 7 juni 2017, locatie concertzaal Oosterbeek

Voorzitter: Hermen Overweg
Moderator: Marlies Leupen
verslaglegging: Ella Derksen

Aantal bezoekers 45

Nb Bij het notuleren van de gesprekken zijn de namen van de initiatiefnemers volledig uitgeschreven. Als de mensen in de zaal hun nam duidelijk hebben genoemd worden van hen de initialen weergegeven. Als (voor de notulist) niet duidelijk is wie een opmerking maakt is het 'iemand uit de zaal'

Inleiding

Deze bijeenkomst werd kort ingeleid door voorzitter Hermen Overweg. Er bleken een tiental mensen voor het eerst te zijn gekomen naar de publieksavond.

Voor een goed begrip van het verslag is het raadzaam om de PowerPoint van 7 juni – opgenomen op de website www.landgoederenopdehelling.nl- te bekijken

Presentatie herontwikkeling Talsmalaan door Jeroen Bosch

Voor de nieuwe aanwezigen wordt nog even herhaald wat in de samenwerkings-overeenkomst met gemeente Renkum is vastgelegd voor de opgave Talsmalaan.

Randvoorwaarden herontwikkeling locatie Talsmalaan

Geen plan, maar ruimtelijke kaders en randvoorwaarden:

- Met betrekking tot de ligging, massa en bouwhoogte
- Met betrekking tot de functie
- Minimaal twee, maximaal vijf varianten
- Tenminste één variant voldoet aan financieel kader (raadsbesluit 2011)
- Doorrekening van de plannen door planeconoom

Naar aanleiding van de reacties bij de publieksavond van 11 mei, maar ook op basis van schriftelijke reacties en gesprekken zijn de ontwerpvarianten verder aangescherpt. Er is in beeld gebracht wat hergebruik van de huidige Reijenga Mavo met woningen zou betekenen. Het gebouw vormt een blokkade in de parkentree en de ruimte voor extra benodigde parkeerplaatsen is krap.

Er is een entreegebouw toegevoegd in antwoord op de vraag naar een variant waarin geen bouwen wordt opgenomen. Initiatiefnemers geloven wel in een toevoeging om het publieke karakter van het park te benadrukken en de entree meer 'smoel' te geven.

Daarnaast is het model van de bijgebouwen verder aangepast en is een model met 19 app in 2 en 3 lagen met kap toegevoegd, om te voldoen aan het financiële kader van het raadsbesluit uit 2011.

Initiatiefnemers zullen de gemeente adviseren om niet te louter te kiezen voor wonen, maar voor een (semi-) publieke invulling. Er zijn verschillende manieren van financieren aangereikt, hier moeten we verder op studeren. Er worden referentiebeelden getoond van passende nieuwbouw. Verwant, maar met een eigentijdse signatuur én duurzaam.

Marlies Leupen vraagt om reacties uit de zaal

Dhr. A. B.

Op 11 mei was de meerderheid uit de zaal voor de twee villa's langs de Talsmalaan. Waarom nu dit advies?

Antwoord Jeroen Bosch: De conclusie van de meerderheid in het ontwerpteam is dat het wonen eigenlijk een wezensvreemde invulling is in het park. We zullen de gemeente voorleggen dat wanneer zij kiezen voor wonen, de optie wonen langs de Talsmalaan de beste optie is.

Dhr. W.B

Het parkeerprobleem loopt als een rode draad door het verhaal. Tot mijn grote spijt en verbazing is geen serieus onderzoek gedaan naar parkeren buiten het park, waarom niet?

Antwoord Jeroen Bosch: Er is wel gestudeerd op parkeren langs de Talsmalaan, de Zilverberg, de Van Lennepweg. Je verplaatst de overlast naar anderen. Airborne Museum en Laurie hebben parkeerplaatsen nodig. Het lijkt nu redelijk goed te gaan vanwege het dubbel gebruik. Voor de woonvarianten is het parkeren ondergronds bedacht. Het parkeren in het park is geconcentreerd en omlijst met een haag. Met beperkt terugbouwen in het park, vinden wij deze ingreep verantwoord. Het parkeren wordt daarmee ook naar 1 plek geleid en zal de overlast elders verminderen.

Dhr. W.B

'Denken in ensembles vraagt om een gebouw' staat in het verslag van 11 mei. Kunt u dat toelichten?

Antwoord Jeroen Bosch: Vroeger stonden er meer gebouwen op de buitenplaats Hartenstein. Bijvoorbeeld een orangerie in de tuin waar nu de school staat en waar men parkeert. Ook was er een boekenhuisje en groter hertenverblijf. Dit gegeven is niet meteen een legitimatie om nieuw te bouwen, maar meer een aanwijzing dat een gebouwenensemble op een buitenplaats meerdere bijgebouwen en follies kan omvatten. Mits goed ingepast.

Dhr. MvL

Ik heb vernomen dat het Krölller Müller een dependance zoekt. Is er over nagedacht dit in Park Hartenstein toe te voegen?

Antwoord Jan van Ijzendoorn. Het is ons niet bekend. Wel is nagedacht over een invulling met een museum of cultuurgebouw. Dat is niet meer opportuun. We kiezen nu voor een gebouw met publieke functie en we hebben dit nog niet zo specifiek ingevuld. Ella Derksen zal de wens voor een dependance natrekken.

Dhr. H.B

Merkt op dat het park voor fietsers niet zo ideaal is. Aan de Pietersbergseweg is de doorgang via het Corneliaplantsoen bijvoorbeeld geblokkeerd.

Reactie Jeroen Bosch: Zo precies hebben we niet ontworpen. Maar met het opwaarderen van het pad door het plantsoen kun je met dit punt rekening mee houden. Als de oude flat nabij Schoonoord verdwijnt, kun je hier dit gebied betrekken bij het aan elkaar schakelen van het dorpscentrum aan het park. We zullen dit meenemen.

Reactie van Frans Welsch: Deze parkeerplaats is daar gekomen om te voorkomen dat kinderen die van het Corneliaplantsoen komen zo de weg oversteken. Ze moeten nu afbuigen naar het zebrapad.

Presentatie Zichten op de Rivier door Jeroen Bosch.

Zoals er bij de Talsmalaan is gestudeerd op varianten, zo is er ook gestudeerd op modellen voor de landgoederen. In het begin wat ver doorgevoerd om erover te kunnen praten. Mede met behulp van reacties van het publiek zijn we gekomen tot de uitgangspunten voor de landgoederen, die kunnen leiden tot optimalisatie. Grote vraag die er boven hangt is: wil je een bos, of wil je buitenplaatsen?

De landgoederen zijn verschillend geweest in aanleg en beheer. Je hebt parklandschap, bos, tuinen en park.

Elk buiten heeft een 'eigen signatuur'. Ons advies is om te renoveren op basis van kennis en historie en de onderlinge verschillen meer aan te scherpen. De stichtingen Heemkunde en Vijf dorpen in het Groen hebben ons gevoed met kennis over schoon water. De Gielenbeek bijvoorbeeld kan verbeterd worden.

Grasbanen en lanen kunnen verbinden en verbijzonderen. Maar ook landschapskunstenwerken kunnen dat. Jeroen Bosch laat de bronzen boom van Penone zien.

Het beheer van de voormalige buitens wordt nu te grof uitgevoerd. Bos- en natuurbeheer op maat is nodig. Landschapsherstel en natuurwaarden moeten hand in hand gaan.

Een groot gebied valt onder de zgn. natura 2000. Dat betekent bescherming van natuurwaarden. Het huidige beheer is veel te eenvormig.

Over de ensembles:

Overall waren hoofdhuizen, bijgebouwen en follies. Geen enkel landgoed is nog compleet. Je zou voor alle landgoederen een vergelijkbare set randvoorwaarden ten aanzien bebouwing en beeldkwaliteit kunnen opstellen als voor Hartenstein. Zorg voor verwantschap in architectuur, maar het hoeft niet historiserend te worden.

Hoofdentrees en parkeerconcentraties achter een haag aan de uiteinden van het gebied: Park Hartenstein en Westerbouwing.

Er zijn verschillende thematische routes om te benadrukken in het gebied. Welke wil je eruit lichten en wat wil je vertellen. En hoe?

Het parkmeubilair veel meer in stijl zijn met de landgoederen.

Elk landgoed kan met kleinschalige initiatieven meer tot leven worden gebracht.

Voorbeelden zijn gemeenschappelijke tuinen, koeien in de wei, nieuwe vormen van spel, bewegen en spelen plus cultuur.

Marlies Leupen vraagt om reacties uit de zaal

Mw. Y van S

Hoe is de Hemelse Berg in deze plannen geïntegreerd? Het is immers verkocht?

Antwoord van Jan van IJzendoorn: Het is een probleem, de kern van het gebied is in handen van een particulier. We wilden een gesprek aangaan, maar dat is tot op heden nog niet gelukt. *Volgens mw. Y van S wordt er al gebouwd.*

Dhr. G van D, die het koetshuis van de H.B bewoont vult aan dat er wordt gebouwd bij nummer 2, dat zijn geen activiteiten van de nieuwe eigenaar. Het is jammer dat het gebied gesloten is, maar Zinzia had ook borden staan. Het is eigenlijk maar tijdelijk

'openbaar' geweest. Vervelend ook dat het hek al 4 x open is geknipt, dat zal de nieuwe eigenaar ook niet positief stemmen. Terwijl Dhr. G v D inschat dat de nieuwe eigenaar waarschijnlijk wel open staat voor openstelling. Er zit een zorgbestemming op dat terrein, zij kunnen het doorverkopen. Dhr. G v D hoopt dat de nieuwe eigenaar een mooi huis neerzet, meer niet.

Opm. van mw. H.K

Is er geen voorkeur naar voren gekomen wat de maatschappelijke behoefte of voorkeur zou zijn, is er een andere behoefte opgekomen? Dan kun je op basis daarvan gaan ontwerpen.

Antwoord Jeroen Bosch: we zijn aanvankelijk teveel gefocust geweest op het wonen. Pas later kwam de maatschappelijke, publieke invulling naar boven bij de initiatiefgroep.

Opm. mw. L.M

Er lag een gouden kans om hier een plan voor te maken! Je moet het gezicht geven. Nu gaat het geld tellen. Het is nu zo netjes. Kijk naar Paleis Soestdijk!

Oosterbeek is een kunstenaarsdorp, kom met een verrassende visie. Kies je doelgroep, kies een goede ontwerper en maak een scherpe opdrachtformulering. Kortom vorm volgt inhoud.

Opm. van mw. v R

Haalt de transformatie aan van Klarenbeek in Arnhem. Wat zich daar voltrekt is prachtig. Het wordt parkachtig, de verbrokkeling maakt plaats voor eenheid. Je kunt overal fietsen, auto's zijn te gast in een 30km zone. Als je er in rijdt kom je in een andere wereld. Je gaat ook langs een openstaande slagboom waardoor je weet in een bijzonder gebied te komen. Zij roept op iets te doen met verkeersmaatregelen en iets visueels m.b.t. de toegangen. Qua activiteiten hebben we er al drie; een museum een restaurant en een tuin. Dat is toch voldoende?

Over dit onderwerp ontspint zich een korte discussie.

Presentatie Eigenaarschap Buitens door Sjef Jansen.

Sjef Jansen is de planecoloog uit het ontwerpatelier. Hij begint te vertellen over het bouwen in relatie tot stikstof emissie. Hier is zeer strikte regelgeving voor. Bouwen in de buurt van bos, zoals Hemelse Berg, wordt behoorlijk ingewikkeld.

Alleen in Park Hartenstein blijkt een buffer te zijn voor het bouwen van wel 300 appartementen.

Heel bijzonder gebied is 1 ha rond de Gielenbeek. Van dergelijke natuur hebben we op de Veluwe nog maar 15 ha.

Sjef Jansen zet uiteen wat de plannen betekenen voor het toekomstig beheer.

De Concept-visie vraagt om ingrepen en ander beheer:

- Introductie van vista's, lanen/grasbanen, routes, beweiding, tuinen, follies, gebouw, etc.
- Plaatselijk intensivering van beheer en gebruik met respect voor natuurwaarden
- Kostentoeename

Natura 2000 vraagt om ander beheer:

- Bescherm en ontwikkel beuken-eikenbossen met hulst

- Bescherm en ontwikkel vochtige beekbossen, inclusief beken
- Bescherm en ontwikkel leefgebieden van zwarte specht, wespandief en ijsvogel

Vraag: Wie kan het best de visie verwezenlijken?

Sjef Jansen bespreekt drie toekomstige beheermodellen:

1. De **gemeente Renkum** onderschrijft visie, gaat investeren en intensificeert beheerinspanningen
2. Externe **natuur- en landschapsbeheerorganisatie** onderschrijft visie, gaat investeren en neemt beheer over
3. Projectinvesteringen en beheer wordt overgenomen door **burgerinitiatief**

Ad 1:

- Gemeente besteedt aan bossen en landgoederen (dus niet aan parken en groen) ruim 300 euro/hectare per jaar. Gemiddeld bosbeheer in Nederland kost 80 euro/hectare. Variatie in kosten is groot.
- Waarom gemeente relatief duur uit is in bos/landgoederen is niet helemaal duidelijk. 83% Personele kosten lijken hoog. Ook terreingesteldheid maakt onderhoud duur. Van herstel aanleg landgoederen is nauwelijks sprake.
- Gemeente voldoet nauwelijks aan eisen natuurwaarden. Amerikaanse eik en lariks terugdringen in beuken-eikenbos met hulst. Bodem niet verdichten met zware machines, etc. Natuurareaal uitbreiden ...

Ad 2:

- Professionele beheerorganisatie weet hoe landschap en natuur beheerd moeten worden. Ook met cultuurwaarden gaat men meestal zorgvuldig om.
- Door gemeente is paar keer geprobeerd landgoederen te verkopen. Is niet gelukt. Meeste natuurorganisaties kopen niet meer.
- Geldersch Landschap pacht Laag Oorsprong van gemeente. Beheer uitbreiden naar Hemelse Berg, Pietersberg?

Ad 3

- Burgerinitiatief heeft zin als visie op geen andere wijze kan worden verwezenlijkt.
- Meest ingewikkelde optie. Geld nodig, professionele kennis/organisatie én veel inzet op lange termijn.
- Niettemin zijn er geslaagde voorbeelden (bv. Lunterse Buurtbos) . Grote betrokkenheid met gebied.

In gesprek met de zaal o.l.v. Marlies Leupen

Marlies wil per optie reacties uit de zaal.

Wat als de gemeente Renkum het doet?

Dhr. ... geeft uiting aan de slechte ervaring met de gemeente Renkum. Er wordt niets gedaan, De Pietersberg holt achteruit, Wordt er een boom gerooid dan wordt deze per trekker door de Rododendron gesleept, kortom nee, niet de gemeente!

Wat als een natuurorganisatie het doet?

Nog geen reacties uit de zaal

Heeft iemand ideeën bij het Burgerinitiatief?

Dhr. W.T

Bent u bekend met het Vobula Kamp? (<http://vobula.nl>). Deze stichting organiseert kamperen op bijzondere locaties. Kamperen mag in ruil voor werkzaamheden aan de natuur of landgoederen.

Dhr. WB

De Zomp in Oosterbeek, een heemtuin. Kun je daar van leren?

(<http://home.kpn.nl/jovazo/zomp1.html>)

Albert Bos vult aan dat zij schreeuwen om vrijwilligers.

Dhr. B

Vraag aan Sjef hoeveel manjaar vrijwilligers er nodig zijn voor de landgoederen.

Antwoord Sjef Jansen. Het lijkt groter dan het is. 1 man per ha zou voldoende zijn.

Uitgerekend 30 man voor 30 hectare. De opstart is intensiever, maar daarna moet de vrijwilliger 3 of 4 x p.j. iets doen. Hierbij niet het zware werk uiteraard.

Marlies Leupen: Het kan ook een combinatie zijn van de 3; hoe mobiliseren we betrokkenheid, energie en geld?

Opm. dhr. C K, bestuurslid VvPHeo

Stelt adoptie voor van kleine gebieden. Gewoon beginnen. Hij heeft IVN al bereid, en de bomenstichting ook. Gemeente wil hieraan meewerken. Na de vakantie gaat dhr. K mensen bijeen brengen.

Iemand uit de zaal is van mening dat je voor een burgerinitiatief een instituut nodig hebt. Hij verbaast zich erover dat van bijv. de VvPHeo zo weinig mensen verschijnen op zo'n avond. De eerste leden moeten bewoners zelf zijn.

Iemand uit de zaal noemt Tuin Lage Oorsprong, dat gaat goed.

Dhr. PvdK is verbaasd dat 5 Dorpen in 't Groen niet wordt genoemd.

Mw. V R wil weten waar precies het probleem ligt, want gelet op de kaart is elk stukje bij een beheerder in handen.

Sjef Jansen antwoordt dat wanneer je niet tevreden bent met het huidige beheer, je een andere oplossing moet bedenken. Het gaat dus om kwaliteitsbeheer.

Mw. E H

Vraagt of er een partij is die het goedkoper kan dan de gemeente die kennelijk € 300

uitgeeft p.j. Sjef Jansen antwoordt dat dit wel reëel is gelet op de complexiteit van beheer.

Het is geen dennenbos waar je met € 80,- toe kunt.

Het Gelders Landschap bijvoorbeeld doet niks anders, wie weet zouden zij het goedkoper kunnen, maar we weten het niet.

Iemand uit de zaal *brengt in dat er vele subsidies zijn voor burgerinitiatieven bij provincie Gelderland.*

Marlies Leupen vraagt; wat is een geschikte motor, wie moeten het opstarten?

Mw. ..

zegt dat de gemeente moet beginnen. Zoals de gemeente Rheden heeft gedaan, die de school Larenstein heeft ingehuurd om vrijwilligers te werven.

Albert Smit noemt de werkgroep landschapsonderhoud en de stichting Landschapsbeheer Gelderland die ondersteunen. Je hebt trekkers nodig!

Marlies Leupen vraagt of er nog iemand een gouden suggestie heeft..

Dhr. AM, werkzaam voor de gemeente Renkum.

Vorig jaar is geïnventariseerd dat in de gemeente 600 vrijwilligers werkzaam zijn in natuur en landschap. Landgoederen starten het meestal zelf op.

Voorbeeld is de Rosandegaard. Bewoners pakten dit zelf op. Nodig is mensen ruimte te geven, ze willen doen wat ze leuk vinden. Begin bij je eigen interesse en zoek dan partners plus professionele ondersteuning.

Afronding van de avond

Ter afsluiting vraagt voorzitter Hermen Overweg Jan van IJzendoorn, Albert Bos en Frans Welsch naar voren te komen.

Vraagt aan Jan van IJzendoorn, hoe kijk je terug op het proces? Wat was de inbreng vanuit Ruimtedenken?

Jan spreekt over de noodzakelijkheid van 'heelheid' voor dit gebied. Dat er geen visie ligt zegt iets over verscheidenheid maar ook over vrijblijvendheid. We zijn op het punt in de tijd gekomen dat er grote stappen nodig zijn. Alle werkateliers, interviews, buitenateliers, collectieve avonden heel positief gevonden. Hoopt op een eindrapport dat toegankelijk is en communiceert wat in feite vanzelfsprekend moet zijn.

Alle neuzen dezelfde kant op krijgen, dan kunnen we verder met keuzes maken voor landschapsbeheer, voor architectuur etc.

Vraagt aan Albert Bos naar de betekenis van inbreng van bewoners.

Albert spreekt over Hoofd-Hart-Handen. We zijn een beetje paradijsvogels, we zien het niet meer. We hebben deskundigen nodig om ons te wijzen op de schoonheid.

Als je het eenmaal in je hart hebt gesloten is het weer 'ons' gebied. We zijn nu toegekomen aan de handen. Na het rapport gaan we verder. Niet alleen met de handen trouwens, we kunnen ook bijv. een crowdfunding gaan opzetten.

Vraagt tot slot aan Frans; hoe gaan we de toekomst in?

Dat is de moeilijkste vraag. We zijn heel blij dat we inhoud hebben kunnen geven aan twee visies. We moeten het nog afmaken, maar het grootste punt is wel gemaakt. Er is draagvlak, het gebied is van ons allen. We hebben de drive om verder te gaan.

Als wij de visies hebben afgerond (voor de zomer) zullen ze in september worden aangeboden aan het college. Het raadsbesluit hierover zal in het 4^e kwartaal vallen. Frans Welsch roept mensen op om op de tribune plaats te nemen.

Frans Welsch ziet de gemeente als partner, ook in de toekomst. Hoe we verder gaan is kijken in een glazen bol. Onder welke paraplu gaan we verder? Vragen we mensen met ervaring? Mensen uit het bedrijfsleven wellicht.

Ter afsluiting wordt gezegd dat alle informatie weer op de website wordt geplaatst. Dat men op de hoogte wordt gehouden met een digitale nieuwsbrief.

Voorzitter Hermen Overweg sluit de bijeenkomst.